

KI-notat nr.: 96/2010 - Bakgrunn for vedtak

Sjøfossen Energi AS/Søknad om konsesjon for Moråga kraftverk	
Søker/sak:	kraftverk
Fylke/kommune:	Nordland/Beiarn
Ansvarlig:	Øystein Grundt Sign. <i>Øystein Grundt</i>
Saksbehandler:	for Asgeir Vagnildhaug Sign. <i>Asgeir Vagnildhaug</i>
Dato:	22 OKT 2010
Vår ref.:	NVE 200800042 - 28
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Sjøfossen Energi AS - Søknad om tillatelse til Moråga kraftverk i Beiarn kommune, Nordland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknaden	3
Høring og distriktsbehandling	4
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	12
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	14
NVEs vurdering	20
NVEs konklusjon	25

Sammendrag

Sjøfossen Energi AS har søkt om tillatelse til bygging av Moråga kraftverk i Beiarn kommune, Nordland fylke. Kraftverket vil utnytte avløpet av et 10,8 km² stort felt i elva Moråga. Fallhøyden er 285 meter, mellom inntak på kote 305 og kraftverket på kote 20. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 2,8 MW og beregnet middelproduksjon på 7,9 GWh/år. Vannveien er omsøkt som nedgravd rør langs den berørte elvestrekningen.

Flere av høringspartene har gått imot at Moråga blir bygd ut. Bl.a. har Beiarn kommune og Nordland fylkeskommune fremmet innsigelse til konsesjonssøknaden gjennom høringen. Det pekes på at fossen/stryket i utbyggingsområdet er et viktig landskapselement i Beiardalen, og at kraftutbyggingen kan ha konsekvenser for laks i et nasjonalt laksevassdrag. Fylkesmannen i Nordland og Beiarn Jeger- og fiskerforening har også merknader som omhandler dette. Nordland fylkeskommune har "Regional plan for små vannkraftverk" under arbeid, og det blir vist til at Beiarn kommune i innspill til denne har utpekt fossen/stryket i Moråga som en av de tre viktigste i Beiarn kommune.

Fylkesmannen i Nordland har i sin uttalelse påpekt at konsekvensene for Beiarelva som et nasjonalt laksevassdrag må vurderes ut fra planlagte kraftverk og øvrige gjennomførte og planlagte inngrep i vassdraget.

Sjøfossen Energi AS har i sin søknad omsøkt en kraftutbygging med minstevannføring både sommer og vinter. I tillegg er det planlagt å installere en omløpsventil i kraftstasjonen som tilsvarer middelvannføringen i elva. Med minstevannføring vil produksjonen av vannlevende insekter og bunndyr til en viss grad bli opprettholdt. Videre vil en omløpsventil sikre at elveleiet nedstrøms en kraftstasjon ikke tørrelegges ved nettutfall eller plutselige stans i kraftstasjonen. NVE mener at dette har stor betydning for å bevare fiskebestanden i elva. I Moråga er det fiskebestanden nedstrøms kraftstasjonen som er av størst verdi, da det her er oppvekstsområder for anadrom fisk og trolig gyteområder for sjørøret.

NVE har i vurderingen av konsesjonssøknaden lagt vekt på at tiltaket har en negativ innvirkning på landskapet i Beiardalen. Med redusert vannføring tilsvarende det som er planlagt i Moråga, vil det i perioder gå svært lite vann i elva på utbyggingsstrekningen. NVE vurderer at fossen i Moråga er et lokalt viktig landskapselement i Beiardalen, og at den derfor har visuell betydning for lokale beboere og tilreisende til Beiardalen. I tillegg til Moråga er det også flere planer om vannkraftutbygging i Beiarvassdraget. NVE har derfor vurdert sumvirkninger av flere eksisterende og planlagte anlegg. Dersom alle planlagte og omsøkte anlegg i Beiardalen får konsesjon og bygges ut, er det knyttet ulemper til de samlede virkningene dette vil ha på landskapet.

NVE har videre vurdert at en utbygging av Moråga ikke vil være til nevneverdig skade på laks. Etter NVEs syn vil heller ikke en utbygging medføre sumvirkninger på laks, og vi vurderer derfor at dette ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

NVE konstaterer at tiltaket vil gi positive ringvirkninger lokalt, med inntekter til utbygger, grunneiere og kommune. I tillegg vil en utbygging gi en viss økning i ny årlig fornybar energiproduksjon. NVE mener imidlertid at fordelene med tiltaket er begrenset sammenliknet med de negative virkningene en utbygging vil medføre. NVE ser heller ikke at det er mulige tiltak som i vesentlig grad kan redusere de negative virkningene en utbygging har på landskapet. Etter NVEs oppfatning berøres ikke allmenne interesser negativt i vesentlig grad utover dette.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene og nytten av tiltaket ikke overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt. Kravet i vannressursloven § 25 er derfor ikke tilfredsstilt. NVE avslår med dette Sjøfossen Energi AS sin søknad om tillatelse til bygging av Moråga kraftverk.

Søknaden

NVE har mottatt følgende søknad fra Sjøfossen Energi AS, datert 5.1.2010:

"Sjøfossen Energi AS ønsker å utnytte vannfallet i Moråga i Beiarn kommune i Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Moråga kraftverk

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Moråga kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden."

Tabellen nedenfor viser hoveddata for det omsøkte kraftverket:

Moråga kraftverk, hoveddata		
TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	10,8
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	18,6
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	54,7
Middelvannføring	m ³ /s	0,59
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,02
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,06
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,01
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	305
Avløp	moh.	20
Lengde på berørt elvestrekning	km	0,85
Brutto fallhøyde	m	285
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,59
Slukeevne, maks	m ³ /s	1,2
Slukeevne, min	m ³ /s	0,06
Tilløpsrør, lengde	m	935
Tilløpsrør, diameter	m	0,75
Installert effekt, maks	MW	2,8
Brukstid	timer	2820
MAGASIN		
Magasininvolum	mill. m ³	0,0008
HRV	moh.	305
LRV	moh.	303
PRODUKSJON		
Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1,5
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	6,4
Produksjon, årlig middel	GWh	7,9
ØKONOMI		
Utbyggingskostnad	mill.NOK	30,3
Utbyggingspris	NOK/kWh	3,9

Moråga kraftverk, Elektriske anlegg		
GENERATOR		
Ytelse	MVA	3,3
Spennning	kV	6
TRANSFORMATOR		
Ytelse	MVA	2,4
Omsetning	kV/kV	6/22
NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)		
Lengde	km	0,5
Nominell spenning	kV	22
Jordkabel		

Høring og distriktsbehandling

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Beiarn kommune har i kommunestyremøte den 12.5.2010 vedtatt følgende:

"Beiarn kommune går i mot at Sjøfossen Energi A/S får bygge ut Moråga kraftverk slik det er søkt om. Beiarn kommune mener at ulempene ved omsøkte utbygging er større enn fordelene.

Beiarn kommune finner samlet sett at situasjonen etter en utbygging, med redusert vannføring vil føre til stor negativ virkning på landskapet, videre at usikkerhet omkring mulige negative virkninger på fiske, vil kunne bli til skade for reiseliv, turisme og fiske. De fornybare lokale naturressursene og energiresursene har en sterk lokal forankring. For lokalsamfunnet har naturen en stadig høyere alternativ verdi.

Dersom uttalelsen ikke tas til følge vil Beiarn kommune fremme innsigelse til omsøkte utbygging av Moråga. Innsigelsen gjelder etablering av rørgate, samt bygging og drift av kraftverket med tilhørende koplingsanlegg og kraftlinje.

Begrunnelsen for innsigelsen er at Beiarelva med sidevassdraget Moråga, hvor det også er anadrome laksefisk, er et nasjonalt laksevassdrag. I nasjonale laksevassdrag vil det være en særskilt terskel for å tillate nye tiltak og aktiviteter som kan skade villaksen. Beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag innebærer blant annet at vannkraftutbygging og fysiske inngrep som kan være til nevneverdig negativ betydning for laksen, ikke skal gjennomføres.

Beiarn kommune har vurdert Moråga som et prioritert fosseområde i kommunen. Området har stor landskapsverdi der kommunen bør utvise særlig varsomhet med sikte på å bevare landskapskvalitetene og helheten i landskapet. Inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning bør unngås."

Beiarn Arbeiderparti har bedt om følgende protokolltilførsel:

"Beiarn kommune gir sin tilslutning til at Sjøfossen Energi AS får bygge ut Moråga Kraftverk slik det er søkt om. Etter en gjennomgang av relevante opplysninger som følger i saksfremlegget, finner vi at de positive ringvirkningene en utbygging vil gi, langt overstiger de negative. Både Beiarn kommune, og ikke minst grunneierne, vil kunne sitte igjen med en betydelig økonomisk gevinst etter ei slik utbygging. Det er også viktig, slik vi ser det, at

kommunen legger til rette for ei positiv næringsutvikling i bygda og ikke fremstår som et hinder for ei slik utbygging."

Fylkesmannen i Nordland har kommet med følgende innspill til søknaden i brev av 19.2.2010:

"Konklusjon

Etter Fylkesmannens syn må konsekvensene for Beiarvassdraget som nasjonalt laksevassdrag vurderes ut fra planlagte kraftverk og øvrige gjennomførte og planlagte inngrep i vassdraget, og ikke kun på enkeltsaksnivå. Dette for spesielt å kunne vurdere samlet effekt på villaksen og øvrig anadrom laksefisk. Vi minner i denne sammenheng om at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jfr. § 10 i lov av 19.06.09 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

Ut fra foreliggende kunnskap er Fylkesmannen i tvil om inngrepet både isolert sett og ut fra den samlede belastning kan være av nevneverdig negativ betydning for laksen i Beiarvassdraget. Vi minner derfor om naturmangfoldslovens § 9, hvor det går fram at:

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Dersom det blir gitt tillatelse for bygging av omsøkte tiltak, forutsetter vi at det stilles krav om slipp av minstevannføring tilsvarende fem persentil for både sommer- og vinterhalvåret. Slipp av minstevannføring er med på å opprettholde en viss produksjon av bunndyr på den berørte elvestrekningen, og vil være av positiv betydning for fuktighetskrevende arter/vegetasjonstyper langs elva. I tillegg vil dette til en viss grad ivareta hensynet til landskapsbildet. Videre forutsettes det at det fastsettes krav til omløpsventil.

Rør og kabler anbefales gravd ned. I den forbindelse er det viktig at den samme massen som graves opp brukes til tildekking. Biologisk sett er det gunstig at de stedegne artene får revegetere inngrepsområdet på en naturlig måte og at det ikke sås til med frøblanding.

Begrunnelse

.....

Fisk og ferskvannsbiologi

Beiarelva er i St.prp. 32 (2006-2007) om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder vedtatt som nasjonalt laksevassdrag. Beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag innebærer blant annet at vannkraftutbygging og fysiske inngrep i og langs vassdraget som kan være av nevneverdig negativ betydning for laksen, ikke skal gjennomføres.

Lakseførende strekninger utgjør i alt 31,1 km elveløp. I hovedelva vandrer laksen 27,5 km opp til Høgforsen. Dersom fisketrappene i Høgforsen blir restaurert, vil laksen trolig kunne vandre 35 km videre oppover i vassdraget til en foss ved Leiråmo. Tiltaksområdet ligger innenfor den lakseførende strekningen av Beiarelva. Strekningen fra Morågas samløp med Beiarelva og utløpet i Beiarfjorden er ca 12 km. Beiarvassdraget har en meget spesiell bestand av reint elvegytende sjørøye. Vassdraget er det eneste i Nordland med dokumentert elvebasert sjørøyebestand, og dermed trolig Norges og Europas sørligste rene elvegytende bestand.

Fylkesmannen er ikke kjent med fiskeinteresser i øvre del av Moråga, men bemerker at sideelver og bekker til hovedelva kan ha betydning som gyte og oppvekstområde for anadrom fisk. Resultater fra SWECOs prøvefiske med elektrisk fiskeapparat tyder på at ørret og laks hadde vandret opp i Moråga fra Beiarelva, og at det foregår årviss gyting av sjøørret i Moråga.

Sideelvene til hovedvassdraget vil normalt sett være varmere og mer produktive enn hovedelva. Dette kan sannsynligvis medføre at yngel som oppholder seg i sideelvene oppnår bedre vekst enn yngel som vokser opp i hovedvassdraget. Laksefisk kan foreta habitatskifte flere ganger i løpet av livet, og slike ontogenetiske nisjeskift kan være forårsaket av marginale habitat som påvirker deres vekst og utvikling. Følgelig kan det tenkes at det kan forekomme vandring mellom Beiarelva og de mer produktive sideelvene. På bakgrunn av dette er det viktig å ivareta gyte- og oppvekststrekningene sideelvene representerer.

Den enkle bonitering som ble gjennomført i nedre del av Moråga viste at denne delen mangler større kulper. Bunnsubstratet består hovedsakelig av stein og grus og vil sammen med vannhastigheten være gunstig for både laks og sjøørret som gyte- og oppvekstområde. Det er likevel grunn til å tro at relativt lite oppholdsareal vil virke begrensende for fiskeproduksjonen her. Ettersom hoveddelen av Morågas gytestrekning ligger nedstrøms kraftstasjonen, vil problemer for laksefisk hovedsakelig være knyttet til start og stopp av kraftverket.

Det er ikke gjennomført undersøkelser av bunndyrfaunaen spesielt for Moråga, men undersøkelser i hovedelva med flere sideelver kan tenkes å være representativt for forekomster av bunndyr i Moråga. Likevel burde en slik undersøkelse vært gjennomført for omsøkte elv.

Undersøkelser av Koksvik i 1979 og Jensen et al. i 1993 viste at tettheten av bunndyr er stor i Beiervassdraget, særlig i sideelva Tollåga. Beiarelva har stort innslag av døgnfluelarver (Ephemeroptera spp.). Det er registrert 11 arter av døgnfluer og 17 arter av steinfluer (Plecoptera spp.). I forhold til den store andelen brevatt og de lave temperaturene som er målt i elva, er dette en uventet rik og variert bunnfauna, og bunndyrene utgjør viktige næringsemner for fisk.

Tiltaket medfører at det i perioder vil bli svært lav vannføring mellom inntaksdammen og kraftstasjonen. Dette vil gå ut over produksjonen av bunndyr på egnede lokaliteter langs den berørte elvestrengen. Reduksjon i produksjonen av bunndyr vil føre til mindre drift av næringsdyr til fiskebestanden. Tiltaket vil også kunne ha negativ påvirkning på nedre del av Morågas verdi som gyte- og oppvekstområde for sjøørret og laks.

Usikkerhet knyttet til eventuelle endringer i vanntemperatur og produksjon av driv i Moråga gjør at vi er i tvil om omsøkte tiltak kan ansees å være innenfor rammene av hva beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag tillater.

Fugl

Etter det opplyste er det registrert kongeørn i nærheten av Moråga. I følge rapporten er det ikke kjent at denne lokaliteten har blitt brukt de senere årene. Fylkesmannen bemerker at kongeørna ikke nødvendigvis hekker hvert år. Dersom næringsgrunnlaget er dårlig, står etablerte par over hekkingen.

Kongeørna er i følge den nasjonale rødlisten nær truet, og den antatt største negative faktoren for kongeørn er knyttet til forstyrrelser i hekkeperioden. Dersom hekkelokaliteten er i bruk, bør inngrep/anleggsarbeid i perioden april - juli ikke foregå nærmere aktive reir enn ca 500 meter. Nødvendig minsteavstand avhenger imidlertid en del av topografien i området og høydeforskjellen mellom reiret og aktiviteten/inngrepet.

Naturtyper

Etter det opplyste består vegetasjonen i prosjektområdet av en relativt artsrik karplantefloraen, mens lav- og mosefloraen er mer begrenset. Det ble ikke påvist rødlistede arter.

Naturtypen gråor-heggeskog er registrert mellom Moråga og Høgghaugen. Skogen er gjennomgående gammel, men yngre tresjikt finnes mot Moråga. Mange av trærne blir store, og dødt virke oppstår dermed i store dimensjoner. Naturtypen danner en frodig og artsrik skog med innslag av urter og høye gras, og kan ha en rik fauna av virvelløse dyr og fugler. Ettersom naturtypen ligger nedstrøms kraftstasjonen, forventes det at denne i liten grad blir påvirket av inngrepet.

Geologi

Berggrunnen i prosjektområdet består av glimmergneis, glimmerskifer, metasandstein og amfibolitt. Amfibolitt og glimmerskifer er bergarter som gir bra med plantenæringsstoffer, mens glimmergneis og metasandstein gir dårligere forhold for plantevekst.

I nærheten av området ligger det store områder med marmor. Det framgår av en sammenstilling av karsthuler i Saltfjell - Svartisenområdet utarbeidet Stein- Erik Lauritzen at området i nærheten av Moråga inneholder flere karsthuler. Det er derfor sannsynlig at også kan finnes grotter og grottesystemer innenfor det aktuelle prosjektområdet.

Luftfuktigheten er ofte høy, og mange grotter inneholder vann, som regel i form av en bekk. Fra en zoologisk synsvinkel, er naturtypen relativt dårlig kartlagt i Norge, spesielt gjelder dette de organismer som lever i bekker og dammer i grottene (Arnekleiv & Dolmen, 1992). Zoologiske undersøkelser har i flere tilfelle vist at karstgrotter kan inneholde spesialiserte arter. I blant kan det finnes livsformer som gjennom tusener av år har tilpasset seg det spesielle miljøet i grotta og har utviklet særegne tilpasninger til dette helt spesielle miljøet.

Naturlige prosesser knyttet til utforming av karstforekomster og grotter langs elva kan bli negativt påvirket av kraftverksutbygging. Fylkesmannen anser verdi- og konsekvensutredningen for geologi som mangelfull.

Landskap

Tiltakets virkninger på landskapet er godt beskrevet i miljørapporten. Fylkesmannen deler vurderingen om at reduksjon i vannføringen vil virke svært negativt for opplevelsen av landskapet i dette området, ettersom Moråga framstår som dominerende i landskapet.

Friluftsliv

Fylkesmannen er ikke kjent med om området er spesielt viktig i friluftslivssammenheng. Selv om området kan være en innfallsport til Lur fjellområdet, vil Beiarfjellet i hovedsak ivareta denne funksjonen.

Inngrepsfrie naturområder

Etablering av Moråga kraftverk vil ikke innvirke på INON. ”

Nordland fylkeskommune behandlet saken i Fylkesrådet den 25.6.10 hvor følgende vedtak ble fattet:

- 1) Utbygging av Moråga kraftverk vil gi dokumenterte negative konsekvensene for elva som et viktig landskapselement i Beiardalen. Videre er det usikkerhet i forhold til tiltakets betydning for Beiarelva som nasjonalt laksevassdrag. Nordland fylkeskommune fremmer derfor innsigelse til konsesjonssøknaden for Moråga kraftverk i Beiarn kommune, jf. vannressursloven § 24.

2) Hvis kraftverket til tross for Nordland fylkeskommunes innsigelse får konsesjon, vil fylkeskommunen be om at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene:

- a) Nordland fylkeskommune ber om at det stilles krav om at det monteres omløpsventil i kraftverket.
- b) Nordland fylkeskommune ber om at det stilles krav om minstevannsføring i hele året.
- c) Nordland fylkeskommune ber om at tiltaket utføres i nært samarbeid med berørte reieiere og reindriftsforvaltningen.
- d) Nordland fylkeskommune viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg binges videre til dem som skal utføre arbeide i marken.

Vi refererer også den samlede vurderingen fra saksutredningen:

"En utbygging av Moråga til kraftproduksjon vil være negativt for landskapet i Beiardalen. Fossen nederst i Moråga er et viktig landskapselement. Fylkesråden vil påpeke at i arbeidet med "Regional plan for små vannkraftverk i Nordland – arealmessige vurderinger" har Beiarn kommune utpekt denne fossen som en av de tre viktigste fossene i kommunen med sikte på å bevare landskapskvalitetene og helheten i landskapet.

Fylkesråden konstaterer også at Fylkesmannen i Nordland og kommunen er bekymret for om utbyggingen kan få konsekvenser for Beiarelva som nasjonalt laksevassdrag. Landskapet og Beiarelva som nasjonalt laksevassdrag må bevares for å sikre områdets verdi i forhold til reiseliv, turisme og fiske, og fylkesråden vil vektlegge dette i vurderingen av saken.

.....

Utbyggingen av Moråga vil gi relativt lite ny kraftproduksjon. Kraftverket vil produsere ca 7,9 GWh, mens potensialet for ny småkraft i Nordland utenfor vernede områder er beregnet til ca 5300 GWh. Midtre Nordland har også i dag et stort overskudd av kraft, og utbyggingen forutsetter at lokal- og eventuelt regionalnettet utbedres. Fylkesråden registrerer også at de positive konsekvensene for kommunen kun er eiendomskatt fra anlegget, inntekter til grunneiere og kanskje noen ringvirkninger hvis det velges lokale leverandører av service og entreprenørproppdrag til prosjektet.

Fylkesråden vil derfor konkludere med at ulempene en eventuell utbygging er større enn fordelene, og anbefaler derfor at Nordland fylkeskommune fremmer innsigelse til planene for Moråga kraftverk."

Statens vegvesen, Region nord har ingen merknader i brev av 8.2.2010, da tiltaket ikke vil berøre noe riks- eller fylkesveger.

Sametinget skriver følgende i sin uttalelse av 5.2.2010:

"I Beiarn kommune har det bodd samer og bumenn innen kommunens grenser i lang tid. Store deler av det som i dag oppfattes som tilnærmet uberørt natur og villmarkspregede områder er et samisk kulturlandskap. Men sporene etter den samiske bruken av ett område er vanskelig å finne ute i naturen, da man har vært svært forsiktige i sin utnyttelse av naturressursene og

landskapet. Mye har helt sikkert grodd til og forsvunnet allerede, og derfor er de samiske kulturminnene særlig utsatt for ødeleggelser. Registreringene er også mangelfulle, og i store områder er det ikke gjort noen dokumentasjon av samiske kulturminner. Historisk sett kan vi hovedsakelig skille mellom en kystsamisk befolkning som levde av fiske og jordbruk, de som bodde lengre opp i bygda og hadde mindre rydninger og til sist de samene som drev med reindrift. Reindriftsamene var den mest tallrike gruppen, og de kom oftest fra svensk side med rein til Beiardalen med sidedaler og fjellene omkring.

Sametinget kjenner ikke til at det er registrert samiske kulturminner innenfor tiltaksområdet til Moråga kraftverk. Samtidig må det understrekes at det ikke er foretatt systematiske registreringer av samiske kulturminner i Beiarn kommune. Sametinget anser det derfor som sannsynlig at det finnes uregistrerte samiske kulturminner i tiltaksområdet til nevnte kraftverker. Dette på grunn av den generelle kjennskapen til samisk kulturhistorie i Beiarn. Tiltak som eksempelvis bygging av Moråga kraftverk vil kunne få negative konsekvenser for samiske kulturminner og -miljø. I tillegg vil landskapsbildet også bli vesentlig endret ved bygging av kraftverk. Med bakgrunn i overnevnte finner Sametinget det nødvendig med en befaring i området før endelig uttalelse kan gis.

Samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet, jf. Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 4 annet ledd. I henhold til kulturminneloven § 10, jf. § 9 tredje ledd er tiltakshaver ansvarlig for å dekke utgiftene ved kulturminneforvaltnings befaring. Tiltakshaver i denne sak er Sjøfossen AS.

Vedlagt følger kopi av brev vedrørende dette til tiltakshaver. Sametinget gjør samtidig NVE oppmerksom på at en befaring med påfølgende uttalelse ikke kan foretas før vi har mottatt en skriftlig aksept av vårt budsjettoverslag fra tiltakshaver.

Sametinget understreker at det ikke under noen omstendigheter kan iverksettes markinngrep i det omsøkte området før det er befart og vi har avgitt vår endelige uttalelse, jf. kulturminneloven §§ 8 og 9.

Vi viser for øvrig til egen uttalelse fra Nordland fylkeskommune, Kulturminner i Nordland."

Sametinget deltok på NVEs befaring 24.06.10. I brev til Sjøfossen Energi av 25.06.10 skriver Sametinget at det ikke ble funnet noen automatisk fredede kulturminner på befaringen. De har derfor ingen merknader til søknaden. Det gjøres likevel oppmerksom på følgende:

"Skulle det imidlertid under arbeid i marken komme frem gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf. Lov av 9. Juni 1978 nr. 50 om kulturminner, 8.

Sametinget forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken. Samiske kulturminner kan f.eks. være: Hustufter, gammetufter, teltplasser (synes som et steinsatt ildsted), graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn og tradisjoner til. Mange av disse er ikke funnet og registrert av kulturminnevernet ennå."

Reindriftsforvaltningen Nordland 12.4.2010

"Saken er forelagt Saltfjellet reinbeitedistrikt, Reindriftsforvaltningen har ikke mottatt uttalelse fra distriktet.

Det omsøkte tiltaket ligger i Saltfjellet reinbeitedistrikt. Området blir av distriktet tidvis benyttet som vår, høstvinter og vinterbeite. Det går en trekkelei for rein som krysser Beiarelva rett øst for planlagt vei til kraftstasjon.

Det er i konsekvensvurderingen for reindrifta vurdert at tiltaket vil ha en middels negativ påvirkning på reindrifta. Det pekes spesielt på at det er under anleggsperioden at virkningen for reindrifta vil være størst, som følge av støy og stor aktivitet. Reindriftsforvaltningen er enig i denne vurderingen.

Det er opplyst om at rørgata skal graves ned, og revegeteres med naturlig vegetasjon. Dette vil fungere noe avbøtende for reindrifta. Det er ikke opplyst om anleggsveien opp til inntaket skal være permanent etter at tiltaket er gjennomført. Reindriftsforvaltningen vil påpeke at det bør settes vilkår om bom på veien dersom den blir farbar etter anleggsperioden, eventuelt at veien blir fjernet. Dette for å unngå økt ferdsel og forstyrelser for reindrifta. Etter Reindriftsforvaltningens vurdering vil det fysiske inngrepet ha liten innvirkning på reindrifta i området dersom rørgata graves ned og anleggsveien fjernes.

I søknadens sammendrag er det satt som en forutsetning at det opprettholdes tett kontakt mellom reineierne før og under anleggsperioden. Dersom dette følges opp har Reindriftsforvaltningen ingen merknader til søknaden."

Beiarn Jeger og Fiskeforening (Bjff) har kommet med følgende uttalelse av 10.3.2010:

"SWEKO sin miljørapport synes å være godt gjennomarbeidet, men vi vil påpeke enkelte faktorer som ikke kommer godt nok fram i rapportene.

Moråga har i perioder et betydelig vannfall som ved vår og forsommer gir en godt synlig vannstreng og er et meget viktig estetisk innslag i Beiarnaturen. Turister og fastboende vil reagere på mangfoldet som reduseres ved en utbygging av Moråga. Kraftutbygging vil føre til reduserte flomtopper og en betydelig redusert sommervannføring.

Bjff stiller også spørsmål om det fiskeribiologiske er tilstrekkelig vektlagt.

Storåga (Beiarelva) er ei godt kultivert lakse og sjøørretelv som årlig gir store ringvirkninger i lokalsamfunnet.

En utbygging av Moråga vil få betydning for gyteforhold for laks og spesielt for sjøørret som det er påvist årlig gyter i vannstrengen som vil bli berørt, og forhøyet temperatur på vannet som har passert gjennom kraftverket, (dette pga. friksjon) kan føre til for tidlig klekking av øyerogn i utløpsområdet. Dette kan gjøre Moråga uegnet som framtidig gyteområde.

Bjff har forståelse for behovet for fornybar energi og de eventuelle positive ringvirkninger som en utbygging vil kunne gi, men vil påpeke at vi alle har et ansvar for å ivareta det totale miljø som vi til daglig omgir oss med.

Bjff vil gå i mot en utbygging av Moråga kraftverk."

Savjord grunneierlag kommet med følgende innspill i e-post 29.4.2010:

"Småkraft sammen med landbruk er gull verd

Moråga er en lilleputt i Beiarn, men et kraftpotensial i ren-energi politikk

Olje- og energiminister Terje Riis-Johansen har i flere sammenhenger uttalt at småkraft spiller en sentral rolle i innsatsen for mer grønn fornybar energi. Vi har vinteren friskt i minne, med

import av kostbar kraft fra bl.a Tyskland. Kraft som forsurer miljøet vårt, da den er produsert av forurensende kullkraftverk. I Norge har vi en fantastisk mulighet i å legge til rette for energiproduksjon fra kontinuerlig fornybare kilder. Vi i Beiarn må være med. Vi vil bidra til en renere energi gjennom å satse sammen med Sjøfossen energi, for å utvikle Moråga til en ressursgivende kraftkilde.

Lokalpolitikere som går i mot utvikling av ressursene som vi har i bygda vår, fører politikk som går i mot utvikling. Det tolkes som fiendtlig innstilling til bærekraftig satsing. Et vannrør i Moråga gir ingen ødeleggende utbygging. Inngrepet er av NVE klassifisert som ubetydelig hva angår natur og forstyrrelse av miljø og arter. Moråga har et lite, men drivverdig kraftpotensial når det gjelder å dra nytte av grønnkraftreserver i Beiarn. Som småkraftanlegg er det også riktig at Moråga med sine stipulerte 7.9 Gwh er en lilleputt. Men det er vel hele poenget med småkraft; at alle våre små elver og vassdrag, til sammen utgjør et kraftpotensial som må utnyttes. Når politikerne i Beiarn mener Moråga er så liten at den ikke er vits i å bygge ut, viser dem samtidig en farlig holdning etter vår mening. Beiarn trenger utvikling. Hvis det er slik at det er greit å la være å gjøre ting, fordi det er for smått, forklarer det jo også hvorfor flere i Beiarn sliter med å finne seg plass å bo. Vi følger jo med i avisene og er fortvilet over at folk må snu og reise tilbake til byen. Kommunen trenger inntekter og må skape bærekraftig utvikling. Det er riktig at Moråga bare er en lilleputt, men krafta gir et tilskudd som nettopp er knyttet til renhet, bærekraft og fornybarhet. Holdningen som går i mot bærekraftig utvikling er skadelig. Når det lille inngrepet er gjort i Moråga, vil den levere inntekt til kommune, Sjøfossen energi og eiere i 100 år.

I vår bygd, som i andre bygder omkring i Norge, er det viktig å sikre at det er «liv laga» for fremtiden. Den holdningen som de folkevalgte velger å ta, kan skade bygda. Argumentet med at Moråga har så stor visuell betydning, er knapt til å forstå. De som ser Moråga best er fiskerne plassert på strandsida samt de fastboende på Strand. Fiskerne ser stort sett ned i elva, og de fastboende er nok fornøyde med å trives i ei bygd som utvikler seg. Hvis bygdelistas medlemmer mener det skapes næring gjennom elvas visuelle preg, må de vise frem tall. På Strand har de gjort en flott jobb med å legge til rette for reiselivsutvikling og fiske. Vi vil bidra på vår måte. Vi mener det er riktig å satse på friluftsliv og fisket, men er det nok? Beiarn kan nok ikke klare seg alene på turisme, og Moråga som kraftprodusent, tar nok ikke turismen bort fra Beiarn. Ei heller bidrar inntektene til noen stor velstand. Det som vi er redd vil ta folk fra Beiarn, er politikere som ikke ser sin egen lokalbefolknings behov for utvikling. Politikere som sier nei til sine innbyggere som vil utvikle sitt lille land og tjene samfunn og miljø, danner en ødeleggende avmaktsfølelse som stopper utvikling. Dette driver folket ut av bygda.

Vi argumenterer bredere enn Moråga – vil noen si. Vi argumenterer muligens også kraftigere enn vannføringen tidvis er. Ja, og det er nødvendig. Småkraft har mer enn med fornybar energi å gjøre. Det er et viktig incentiv for å opprettholde bosetting i distrikts-Norge. For jord- og skogbrukere som sliter med økonomien gir småkraften et viktig tilskudd. De små bygdesamfunn omkring, har en begrenset mulighet til inntekter sammenlignet med byer. Derfor må en benytte det potensial som finnes. Dette er alle politikerne enige om uansett kulør og partimessig tilhørighet. Er det unntak blant politikerne i Beiarn?

I Beiarn er det få gårdsbruk igjen. (Nå er det ... drivverdige bruk... for 20 år siden var det...) Mange har gjennom de siste årene lagt ned.. Småkraft bidrar med en nødvendig bi-inntekt. Således kan det for mange gårdbrukere i Norge, være småkraft som er ett av grunnlagene for økonomisk bærekraftig landbruk. Landbrukssubsidier vil ikke alene redde norsk landbruk. Vi tror vilje til arbeid og kreativitet ligger i det å se muligheter – og ha følelse med å få

gjennomført planer. Politikere som ikke ser muligheter, men argumenterer for å stoppe utviklingen, bidrar til en negativ vekst. Skal vi ha det slik i Beiarn? Det er snart valg, og vi må be politikerne vise hva de tenker å gjøre i årene fremover! Bygda trenger inntekter. Vi oppfordrer derfor lokalbefolkningen til å spørre hva/hvem som bidrar til kommunens inntekter. Vi må be ordfører og andre politikere å gjøre rede for inntektene. På samme måte ber vi om en redegjørelse for hvordan inntektene kan økes. Beiarn trenger god skolestruktur, helse- og omsorg og boliger for ansatte og etablerere. Til det trengs midler. Moråga er lita i inntektssammenheng, et mikrokraftverk; Men mange bekker små gjør stor Å. Sjøfossen energi er med oss. De bidrar i stor skala til vår økonomi. Hvordan vil fremtiden bli i vår kommune når politikere sier «nei takk» til inntekter og nettopp ikke erkjenner lokale interesser for landbruks- og energiutvikling?”

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 17.8.2010 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

”Det er avgitt uttalelse fra sju høringsparter. Foruten grunneierne er alle høringsuttalelsene fra offentlige etater.

Beiarn kommune og Beiarn Jeger og fiskeforening (Bjff) går mot at det gis tillatelse. Dette begrunnes med konsekvenser for landskap og fisk. Fylkesmannen uttrykker usikkerhet om konsekvensene, mens de øvrige høringspartene ikke har negative innvendinger. Sametinget understreker at de har varslet egen befarings til området. Grunneierne understreker de positive virkningene en utbygging vil ha for deres eksistens og framtid i lokalsamfunnet.

Landskapsvirkning

Utbygger har vært og er oppmerksom på at Moråga er et positivt landskapselement, og at dette er spesielt vesentlig i sommerhalvåret. Slik utbyggingen er planlagt, vil imidlertid langt fra alt vannet gå til kraftproduksjon. Vi har forståelse for at dette kan være vanskelig å få oversikt over i konsesjonssøknaden, men i søknadens vedlegg 5.2 er det vist at det på sommeren fortsatt vil være god vannføring i fossen i store deler av tiden. Kraftverkets slukeevne er 2 ganger Morågas middelvannføring. På forsommeren er det ikke uvanlig at vannføringen er mer enn 6 ganger så stor som middelvannføringen. Da vil det aller meste av vannet fortsatt gå i elva.

Moråga kraftverk vil ha størst landskapsmessig påvirkning ved midlere vannføringer. I slike situasjoner vil det kun gå minstevannføring i Moråga. Minstevannføringen er satt til 5-persentil for sommerhalvåret og vinterhalvåret. Ved midlere vannføringer vil det etter utbygging gå like mye vann i Moråga som det i dag gjør i tørre situasjoner. Dette vil bli merkbart for landskapsbildet i denne delen av Beiardalen, men endringen er ikke større enn at dette bør kunne aksepteres når fordelene av en utbygging for grunneierne og lokalsamfunnet blir veid opp mot ulempe.

Fisk/fiske

Beiarn kommune og Bjff er redde for utbyggingens konsekvenser for fisk og fiske, mens fylkesmannen er i tvil om inngrepet kan være av nevneverdig negativ betydning for laksen i Beiarvassdraget.

Bjff mener at en økning av temperatur kan medføre endring i klekkespunkt for fisk i utløpsområdet. De hevder at vanntemperaturen vil øke på vannet som går gjennom kraftverket. Dette medfører ikke riktighet. I et småkraftverk uten reguleringsmagasin, slik som Moråga kraftverk, vil temperaturendringene bli helt marginale. Når vannet går ned fossen eller gjennom

kraftverket, vil temperaturen i utgangspunktet øke noe, men varmeutvekslingen med omgivelsene betyr mer. På sommeren vil det bli mindre temperaturvariasjon over døgnet for vannet som går gjennom kraftverket sammenlignet med det som går i elva, men på vinteren vil dette være av svært liten betydning. Store deler av vinteren vil dessuten alt vannet gå i elva pga. for lite tilsig til å kjøre kraftverket. Det er derfor ingen grunn til å frykte negative temperatureffekter fra dette prosjektet.

Bjff hevder at utbyggingen vil få betydning for gyteforhold for laks og spesielt for sjøørret. Dette er ikke riktig. Kraftverket vil ha sitt avløp helt øverst på strekningen for anadrom fisk, og uforutsette stopp kraftverket vil ikke medføre raske dropp i vannføring nedstrøms kraftstasjonen. Dette skyldes at kraftverket vil bli utstyrt med omløpsventil som åpnes ved utfall i kraftverket. Moråga kraftverk vil derfor ikke påvirke verken bestanden av sjøørret eller laks i vassdraget.

Fylkesmannen nevner § 9 i naturmangfoldloven hvor det heter at: "Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningsvedtak." I denne saken er det gjennomført en undersøkelse av fiskebestanden i Moråga som viser at det er gyting av sjøørret, men sannsynligvis ikke gyting av laks. Tiltaket er dessuten utformet slik at det ikke vil bli påført skade på de fiskebestandene som er til stede. Lovens §9 er derfor ikke relevant.

Beiarelva er et nasjonalt laksevassdrag, og der skal det ikke tillates vannkraftutbygging som kan være av nevneverdig negativ betydning for laksen. Det er imidlertid helt utelukket at Moråga kraftverk kan være av nevneverdig negativ betydning for laks. Vedtaket om nasjonale laksevassdrag er derfor ikke av betydning i denne saken.

Nettkapasitet

Av Nordland Fylkeskommunes høringsuttalelse, "vurderinger", side 11, fremgår det at "utbyggingen forutsetter at lokal og regionalnett utbedres", dette er feil, denne utbyggingen krever ingen utbedring av lokal og /eller regionalnett.

Prosjektets positive sider

Nordland Fylkeskommunes vurderinger når det gjelder de positive sidene for kommunen er at det er "kun er eiendomskatt fra anlegget, inntekter til grunneierne og kanskje noen ringvirkninger hvis det velges lokale leverandører av service og entreprenøroppdrag til prosjektet." For helhetens del anfører vi vår oppfatning av prosjektets positive sider:

- Bidrag til nasjonale målsettinger om ny fornybar kraft og klimamålsettinger
- I anleggsperioden ca 30 årsverk, med mulighet for at disse er lokale.
- Eiendomskatt til kommune
- Økt inntektsskatt fra grunneiere og utbygger til kommune og stat
- Styrking av sysselsetting og kompetanse i kommunen
- Bidrag til positiv utvikling av lokal næringsaktivitet

Konklusjon:

Moråga kraftverk vil påvirke landskapet ved at vannføringen i fossen blir redusert i deler av året. I tørre perioder vil imidlertid kraftverket stå og alt vannet går da i elva. I store deler av sommersesongen vil tilsiget være større en kraftverkets slukeevne slik at mye vann vil gå i fossen. Denne påvirkningen av landskapet bør kunne aksepteres satt opp mot de positive virkningene for grunneiere, lokalsamfunn og Norges produksjon av fornybar energi.

Tiltaket vil ikke påvirke laks, og ved installasjon av omløpsventil i kraftstasjonen vil tiltaket heller ikke ha negativ påvirkning på sjøørret.

Konsesjonssøknaden side 15, korrigering

I kommentar til tabell 4 på side 15, scenario 1 er det beregnet at 77 % av vannmengden utnyttes i kraftverket. Tallgrunnlag i tabell er korrekte, beregningen av hvor stor andel av tilløpet som utnyttes i kraftverket er feil. Korrekt tall er 66 %, tilsvarende vil 33 % slippes forbi kraftverket.”

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Sjøfossen Energi AS (SE) ble stiftet i 1945 og driver med kraftproduksjon, kraftomsetning og entreprenørvirksomhet. Selskapet har i underkant av 30 ansatte og eies av Gildeskål og Beiarn kommuner med ca 67 %. Resten eies av private. SE eier og driver fem kraftverk med en samlet produksjon på ca 100 GWh: Sjøfossen, Reinskar og Skromma i Gildeskål kommune, Nordlandselva i Beiarn kommune og Kangsliåga i Hemnes kommune. I tillegg har SE kraftrettigheter i Salten Kraftsamband AS på ca 50 GWh og er aksjonær i dette selskapet med en eierandel på 10 %.

SE satser aktivt på utvikling av små vannkraftprosjekter og har bl.a. etablert Helgeland Småkraft AS i Hemnes kommune, med det formål å skaffe rettigheter og bygge ut småkraftverk i Helgelandsregionen.

Om søknaden

Det søkes om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å bygge Moråga kraftverk.

Det er også søkt om tillatelse etter energiloven for bygging og drift av elektriske anlegg i Moråga kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftledninger.

Beskrivelse av området

Moråga er ei sideelv til Beiarelva. Moråga renner ned i Beiardalen fra nordsiden og løper sammen med Beiarelva ca 2 km nedstrøms tettstedet Storjord og ca 12 km oppstrøms utløpet i Beiarfjorden. I området rundt samløpet med Moråga har Beiardalen en vid dalbunn med mye jordbruksland, hvor Beiarelva har tendenser til meanderende løp. Dalbunnen er grønn og frodig. Opp fra dalbunnen på begge sider reiser det seg skogkledde fjellsider med mye blandingsskog. Bakenforliggende fjelltopper reiser seg over tregrensen og er delvis dekket av snø ved NVEs befaring 24. juni. Moråga går i fosser og sterke stryk ned hele den nordlige fjellsiden og er et godt synlig element i landskapet. I hovedsak er det den delen av Moråga som er synlig fra dalbunnen som er planlagt utbygd.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Dalbunnen i Beiardalen er preget av jordbruk, med spredte gårder og innmark. I området ved samløpet mellom Moråga og Beiarelva går hovedveien (RV 813) på sørsida av Beiarelva, mens det går en lokal vei på nordsiden med bro over nedre del av Moråga. Det går en traktorvei et lite stykke opp i lia rett øst for Moråga. For øvrig er det få større tekniske inngrep i området. Det er imidlertid flere potensielle og planlagte små kraftverk i andre sidevassdrag til Beiarelva.

Teknisk plan

Inntak

Inntaksdammen er planlagt som en 20 m lang, enkel betongdam. Dammen vil bli ca. 4 m høy med damfoten ca på kote 301 og damkrone på kote 305. Inntakets volum vil bli ca. 800 m^3 , og neddemt areal vil bli ca. 400 m^2 .

Rørgate

Total lengde på vannveien blir 935 m. Rørdiameteren er satt til 0,75 m. De øverste 50-100 m vil røret bli lagt i sprengt fjellgrøft, mens det er mulig å grave den ned i løsmasser på størstedelen av strekningen nedenfor dette. Bredden på rørtraseen er oppgitt til å bli 15-20 m.

Kraftstasjon

Kraftstasjonsbygningen vil bli plassert ved bunnen av fossen. Bygningen og en parkeringsplass vil beslaglegge ca. 200 m^2 . I kraftstasjonen vil det bli installert et peltonaggregat på 2,8 MW.

Driftsopplegg

Kraftverket vil i hovedsak bli kjørt i takt med tilsiget. I store deler av tiden vil vannstanden i inntaksbassenget ligge ca. på kote 305 (damkronas høyde). SE ønsker likevel å regulere vannstanden i inntaket med inntil to meter. Begrunnelsen for dette er å kunne kjøre så jevnt som mulig, spesielt på lave vannføringer. Vannstanden vil også synke under kote 305 når kraftverket startes opp igjen etter å ha stått.

Elektriske anlegg

Generatorens ytelse er oppgitt til å bli 2,4 MVA, med en spenning på 6 kV. Transformatoren får en ytelse på 2,4 MVA og en omsetning på 6/22 kV.

Det er planlagt nettilknytning til lokalt 22 kV distribusjonsnett som eies av Bodø Energi AS. Nettilknytningen vil bli bygget som en ca. 500 meter lang 22 kV jordkabel fra kraftstasjonen til koblingspunkt ved Savjord, sørvest for kraftstasjonen.

Veier

Det vil være nødvendig å bygge ca 150 m permanent tilkomstvei til kraftverket. Denne strekningen vil i hovedsak bli anlagt ved å oppgradere eksisterende skogsvei. I tillegg vil det være nødvendig med en midlertidig anleggsvei langs rørtraseen og opp til inntaket. I den nedre delen av lia vil denne følge eksisterende skogsvei. På øvre halvdel vil anleggsveien måtte krysse frem og tilbake langs rørtraseen fordi det er for bratt til at veien kan følge rørtraseen på denne strekningen.

Massetak og deponi

Det forventes ikke at utbyggingen vil gi noen overskuddsmasser. Sprengt fjell vil bli plassert midlertidig innenfor anleggsområdet og forventes å bli brukt andre steder i løpet av anleggsperioden.

Hydrologiske forhold

I juni 2004 ble det installert en vannføringsmåler ca 600 m oppstrøms det planlagte inntaksstedet. Registreringene fra denne vannføringsmåleren har vært brukt som utgangspunkt for å velge vannmerke 161.7 Tollåga som grunnlag for hydrologiske beregninger. Registreringene i Moråga korrelerte generelt godt med målingene i Tollåga, men det var et avvik på lave vannføringer. Ved beregninger av alminnelig lavvannføring og 5-persentiler er det derfor tatt utgangspunkt i måleserien fra Moråga.

Nedbørfeltet til Moråga kraftverk er 10,8 km². Middelvannføringen er beregnet til 0,59 m³/s og alminnelig lavvannføring til 0,02 m³/s. Videre er 5-persentil sommervannføring beregnet til 0,06 m³/s og 5-persentil vintervannføring til 0,01 m³/s. Kraftstasjonen er planlagt med en maksimal slukeevne på 1,2 m³/s noe som tilsvarer ca 200 % av middelvannføringen. Laveste slukeevne er oppgitt til 0,06 m³/s. Det er foreslått å slippe minstevannføring lik 5-persentilene for sommer og vinter, dvs. 0,06 m³/s i sommermånedene og 0,01 m³/s i vinterhalvåret.

Med de foreslåtte minstevannføringene vil 66 % av vannmengden i Moråga bli utnyttet i kraftverket, mens 33 % vil gå i elva som før, enten som minstevannføring eller flomoverløp. I søknaden er det oppgitt hhv. 77 % og 23 %, men dette er feil og er påpekt og korrigert i søkers kommentarer til uttalelsene. Mye av vannmengden i Moråga kommer om sommeren og høsten. Om vinteren er vannføringen generelt lav. I et middelår vil det forekomme en god del flomoverløp også etter en eventuell utbygging. I et tørt år er det beregnet at dette vil skje 44 dager i året, mens vannføringen vil være større enn største slukeevne 78 dager i året i et vått år. Ut fra de vedlagte vannføringskurvene går det fram at flomoverløp vil være konsentrert til månedene juni og juli. Ellers vil vannføringen i Moråga etter en eventuell utbygging hovedsakelig bestå av minstevannføring, ev. hele tilsiget dersom kraftverket må stanses pga for lav vannføring.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Moråga kraftverk til ca. 7,9 GWh fordelt på 1,5 GWh vinterproduksjon og 6,4 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 30,3 mill. kr i 2007. Dette gir en utbyggingspris på 3,9 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader, og funnet at kostnadsoverslaget ligger noe lavere enn søkers. Ellers har vi ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Utbygging av Moråga kraftverk vil medføre et samlet arealbehov på ca 50 dekar. Av dette er det oppgitt at ca. 28 dekar vil være midlertidig og ca. 22 dekar vil være permanent.

SE har inngått en samarbeidsavtale med grunneierne om utbygging av Moråga. Denne avtalen gir SE alle nødvendige rettigheter for gjennomføring av prosjektet.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Hele prosjektområdet er definert som landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område) i kommuneplanens arealdel.

Samla plan (SP)

Moråga inngikk opprinnelig i et større prosjekt - 68501 Nordlandselva - som tidligere var plassert i kategori II i Samla Plan. Nordlandselva kraftverk fikk imidlertid konsesjon i 2003 og er nå utbygd. Prosjektet som nå er realisert i Nordlandselva er en kraftig redusert utgave av Samla Plan-prosjektet, og flytting fra kategori II til kategori I for dette prosjektet ble godkjent i forkant av søknadsprosessen. 68501 Nordlandselva er således ikke lenger et aktuelt prosjekt og det er derfor ikke nødvendig med noen nærmere avklaring av Moråga i forhold til Samla Plan.

Verneplan for vassdrag

Moråga inngår ikke blant de vassdrag som er vernet.

Inngrepsfrie områder (INON)

Bygging av Moråga kraftverk vil ikke medføre reduksjon eller bortfall av inngrepsfrie naturområder.

Nasjonale laksevassdrag

Beiarelva m/sideelver er et nasjonalt laksevassdrag. En utbygging kan derfor kun tillates dersom det ikke er til nevneverdig skade for laks.

Andre verneområder

Tiltaket vil ikke berøre andre verneområder.

Fylkesvise og kommunale planer for småkraftverk

Nordland fylkeskommune har hatt "Regional plan for små vannkraftverk i Nordland" på forhåndshøring vinteren 2009/2010, og denne er fortsatt under arbeid. I sin uttalelse til NVE av 25.6.2010, opplyser fylkeskommunen om at Beiarn kommune har uttalt seg i forbindelse med arbeidet med den regionale planen, hvor de har utpekt fossen i Moråga som en av de tre viktigste fossene i kommunen.

Beiarn kommune arbeider selv med en kommunal plan for kraftutbygging.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Søknaden ble kunngjort i Avisa Nordland og Saltenposten. Den ble også lagt ut til offentlig gjennomsyn i kommunen og sendt på høring til lokale myndigheter, interesseorganisasjoner og berørte parter. NVE var på befaring i området den 24.06.10 sammen med representanter for søkeren, kommunen, fylkeskommunen, Sametinget og grunneierlaget. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Beiarn kommune har med knapt flertall gått imot søknaden. Begrunnelsene for dette er negative virkninger for landskapet og mulige negative virkninger for reiseliv, turisme og fiske. Kommunen mener området har stor landskapsverdi og har vurdert Moråga som et prioritert fosseområde i kommunen. En ønsker derfor å unngå inngrep som vil ta bort eller redusere Morågas verdi som landskapselement. Videre er Beiarelva, som Moråga renner ut i, et nasjonalt laksevassdrag. Beiarn kommune frykter at Moråga kraftverk kan medføre negative virkninger for laksen, noe som skal unngås i nasjonale laksevassdrag.

Kommunen har fremmet innsigelse mot søknaden.

Fylkesmannen i Nordland tilkjennegir ikke noe klart syn på om utbyggingen kan tillates eller ikke. Fylkesmannen påpeker at det er viktig å ikke se Moråga isolert, men se på den samlede belastningen i Beiervassdraget når konsesjonsspørsmålet skal avgjøres. Som støtte for dette synet vises det til naturmangfoldloven § 10, som sier at påvirkningen av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet blir utsatt for. Fylkesmannen er selv i tvil om inngrepet både isolert sett og ut fra samlet belastning kan være av nevneverdig negativ betydning for laksen i vassdraget. I denne sammenheng vises det til § 9 i naturmangfoldloven. Denne sier bl.a. at dersom det treffes en beslutning uten at en har tilstrekkelig kunnskap om virkninger for naturmiljøet, er det viktig å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet.

Som forutsetning for en eventuell konsesjon mener fylkesmannen det må fastsettes en minste vannføring lik 5-persentilen for sommer og vinter og i tillegg installeres omløpsventil.

Når det gjelder fisk og ferskvannsbiologi nevnes Beiarelvas status som nasjonalt laksevassdrag og hvilke føringer dette gir for å tillate inngrep. I tillegg påpekes det at Beiarelva er det eneste vassdraget i Nordland med en rent elvegytende sjørøyebestand. Prøvefisket i Moråga tyder på at elva har en viss betydning som gyte- og oppvekstområde for anadrom fisk, men det antas at produksjonen i Moråga er relativt begrenset pga et begrenset tilgjengelig oppholdsareal.

Fylkesmannen savner bunndyrsundersøkelser fra berørt elvestrekning. Tidligere undersøkelser i andre deler av Beiarelva har vist at både tettheten og artsrikdommen av døgnfluer og steinfluer er stor i forhold til hva man kunne forventet i et brepåvirket vassdrag med lave temperaturer. Det forventes at redusert vannføring i deler av Moråga kan medføre redusert bunndyrsproduksjon og dermed mindre drift av næringsdyr til fiskebestanden.

Det blir sagt at eventuelle problemer for laksefisk ved en utbygging av Moråga hovedsakelig vil være knyttet til start og stopp av kraftverket. Fylkesmannen mener likevel at usikkerhet om mulige endringer i vanntemperatur og produksjon av driv i Moråga skaper tvil om omsøkte tiltak vil være innenfor rammene av hva beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag tillater.

Pga muligheter for karstgrotter i utbyggingsområdet og mulige spesielle livsformer knyttet til slike, mener Fylkesmannen at verdi- og konsekvensutredningen for geologi er mangelfull.

Fylkesmannen er enig i miljørapportens vurdering om at reduksjon i vannføringen vil virke svært negativt for opplevelsen av landskapet i området.

Nordland fylkeskommune mener det ikke bør gis konsesjon til Moråga kraftverk, noe de understreker ved å fremme innsigelse. Begrunnelsen for dette er at utbyggingen vil medføre negative konsekvenser for elva som et viktig landskapselement i Beiardalen, og usikkerhet i forhold til mulig negativ betydning for Beiarelva som nasjonalt laksevassdrag.

Fylkesråden påpeker at Beiarn kommune i arbeidet med "Regional plan for små vannkraftverk i Nordland – arealmessige vurderinger" har utpekt fossen i Moråga som en av de tre viktigste fossene i

kommunen med sikte på å bevare landskapskvalitetene og helheten i landskapet. Fylkesråden mener det er viktig å bevare både landskapet og Beiarelva som nasjonalt laksevassdrag for å sikre områdets verdi for reiseliv, turisme og fiske.

Fylkesråden mener at kraftproduksjonen i Moråga vil bli uten særlig stor betydning sett i forhold til det antatte potensialet for hele Nordland fylke. Også medfølgende inntekter til kommune og lokalsamfunn anses å bli relativt små. Disse fordelene anses dermed ikke på langt nær å veie opp for ulempene ved en utbygging.

Dersom det likevel blir gitt konsesjon til Moråga kraftverk ber fylkeskommunen om at det stilles krav til installasjon av omløpsventil og minstevannføring hele året. Videre at tiltaket utføres i nært samarbeid med berørte reineiere og reindriftsforvaltningen og at bestemmelsene i kulturminneloven overholdes.

Sametinget skriver at det har bodd samer og bumenn i Beiarn i lang tid. Landskapet, som i dag oppfattes som nærmest uberørt, er et samisk kulturlandskap. Men sporene er vanskelig å finne.

Sametinget deltok på befaring av området 24.6.2010. Det ble ikke funnet noen automatisk fredede kulturminner. Sametinget har derfor ingen merknader til søknaden, men viser til § 8 i kulturminneloven. Denne pålegger tiltakshaver å stanse arbeidet straks og melde ifra til Sametinget dersom det under anleggsarbeidet skulle komme frem gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området.

Reindriftsforvaltningen Nordland sier at området tidvis blir benyttet som vår-, høst- og vinterbeite. Det går en trekklei som krysser Beiarelva rett øst for planlagt vei til kraftstasjonen.

Reindriftsforvaltningen er enig i konsekvensvurderingene i søknaden, som sier at tiltaket vil ha middels negativ virkning for reindrifta, med størst virkning i anleggsfasen. Dersom det gis konsesjon til Moråga kraftverk og anleggsveien blir permanent ønsker reindrifta at det settes bom på denne for å unngå forstyrrende trafikk. I tillegg er det viktig at rørgata graves ned og at tiltakshaver holder nær kontakt med reineierne før og under anleggsperioden. Dersom disse forutsetningene følges opp har reindrifta ingen merknader til søknaden.

Beiarn Jeger og Fiskeforening (Bjff) går imot utbygging av Moråga. Foreningen understreker Moråga sin betydning som landskapselement, med et betydelig vannfall spesielt vår og forsommer. Bjff mener både fastboende og turister vil reagere dersom Moråga bygges ut. De er ellers usikre på om det fiskeribiologiske er tilstrekkelig vektlagt og peker på at fisket etter laks og sjørret i Beiarelva gir store lokale ringvirkninger. Bjff er bekymret for at kraftverket kan medføre økt vanntemperatur nedenfor kraftverket, noe som igjen kan medføre for tidlig klekking av øyerogn.

Savjord grunneierlag består av grunneiere som alle er direkte involvert i prosjektet. De har kommet med et innspill der de sterkt fremhever fordelene med en utbygging. Det påpekes at det er en uttalt politisk målsetting å satse på småkraft i forbindelse med fornybar energi, og at Moråga bør utvikles i tråd med dette. Grunneierlaget er svært uenig med flertallet av politikerne i kommunen, og mener at en utbygging i Moråga har små negative konsekvenser. Samtidig legger grunneierlaget stor vekt på prosjektets betydning i forhold til å styrke lokalt næringsgrunnlag i lang tid framover på en bærekraftig måte. Ikke minst vil det gi et nødvendig økonomisk tilskudd til jord- og skogbruksvirksomhet. De mener at Moråga ikke har så stor visuell betydning som kommunen har uttalt, og at en utbygging ikke vil virke negativt inn på turisme, friluftsliv og fiske. Tvert imot mener de at utbygging av Moråga er et nødvendig tillegg til det som ellers drives av næringsutvikling i kommunen, og mener kommunen setter en stopper for lokalt engasjement ved å gå imot utbygging.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempes

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

Prosjektet vil i følge søknaden gi nærmere 8 GWh årlig i ny fornybar energiproduksjon. Tiltaket vil videre bidra til å styrke næringsgrunnlaget for grunneierne og gi inntekter til kommunen i forbindelse med skatter. En utbygging vil også bidra noe til lokal aktivitet og verdiskapning, spesielt i anleggsperioden.

Ulemper

Den største ulempen ved tiltaket er redusert vannføring på planlagt utbygd strekning i Moråga. Dette vil redusere strekningens verdi som landskapselement betydelig.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Bygging av Moråga kraftverk vil medføre redusert vannføring på strekningen mellom inntaket og kraftstasjonen. Elva har en middelvannføring på 0,59 m³/s, men vannføringen overskrider 1 m³/s stort sett gjennom hele sommersesongen i et middels år. Med maksimal slukeevne lik 200 % av middelvannføringen vil det i et middels år være 49 dager hvor vannføringen er større enn denne. Beregnet vannføring for et middels år (vist som vannføringskurver) viser at nær halvparten av tilsiget vil gå som overløp ved inntaket i månedene juni, juli og deler av august. Minimum slukeevne er 60 liter, noe som tilsvarer ca 10 % av middelvannføringen. Dette innebærer at stort sett hele tilsiget (utenom minstevannføringsslippet) vil gå gjennom kraftverket på vinteren. Også på for- og sensommeren vil store deler av tilsiget gå i kraftverket.

Naturmangfoldet

Forholdet til naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1.7.2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. Etter NVEs syn blir formålet i naturmangfoldloven i praksis ivarettatt gjennom de grundige prosessene og vurderingene som ligger til grunn for et konsesjonsvedtak.

I NVEs vurdering av søknaden om Moråga kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i §§ 8-12. Et positivt vedtak fattes kun der hvor fordelene og nytten av å gjennomføre tiltaket vurderes å være større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Tiltakets virkning for naturmangfoldet er et sentralt tema i denne vurderingen.

Akvatisk miljø

Beiarelva med sideelver er et nasjonalt laksevassdrag. Dette legger sterke føringer for hva som kan tillates av inngrep i vassdraget. Moråga har utløp i Beiarelva innenfor anadrom strekning. Laks, sjørøtt og sjørøye kan vandre ca 200 meter opp i Moråga til vandringshinder ved planlagt kraftstasjon. På denne strekningen er det gjennomført fiskeundersøkelser med el. apparat i forbindelse med konsesjonssøknaden, og det ble fanget både laks- og sjørøttingel. Bl.a. var det tre årganger med sjørøttingel, noe som indikerte årvisst gyting av sjørøtt i nedre del av Moråga. Det ble også fanget 3 stk. laksyngel like ved samløpet til Beiarelva. Det er usikkert om de stammer fra gyting i selve Moråga. Den anadrome strekningen av Moråga er nedstrøms utløpet fra kraftstasjonen, og det vil derfor ikke bli redusert vannføring her.

Fylkesmannen i Nordland (FM) har uttalt seg i forbindelse med høringen, og har vektlagt at elva er en del av et nasjonalt laksevassdrag. FM påpeker at redusert vannføring vil påvirke produksjonen av bunndyr på egnede lokaliteter på den berørte elvestrengen, noe som vil føre til mindre drift av næringsdyr til fiskebestanden nedstrøms kraftstasjonen. Beiar Jeger- og fiskerforening har uttrykt bekymring for økt vanntemperatur i områdene nedstrøms kraftstasjonen. Dette ble også tatt opp av Beiar kommune i møte med NVE 24.6.10. Det fryktes at økt vanntemperatur kan føre til for tidlig klekking av øyerogn i utløpsområdet, og at Moråga derfor på sikt kan bli uegnet som gyteområde for anadrom fisk. FM har også nevnt mulig vanntemperaturendring, og er usikker på om det omsøkte tiltaket er innenfor rammene av hva beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag tillater. Både Beiar kommune og fylkeskommunen har fremmet innsigelse mot tiltaket, bl.a. på bakgrunn av Beiarelvas status som nasjonalt laksevassdrag.

Sjøfossen Energi har planlagt å installere en omløpsventil for å hindre tørlegging av elveløpet nedstrøms kraftstasjon ved nettutfall eller andre uforutsette stans av kraftverket. Omløpsventilen er planlagt dimensjonert for en vannmengde som tilsvarer middelvannføringen, og det er opplyst at store deler av elveløpet er fullt ved middelvannføring. Med den planlagte omløpsventilen vil det ikke bli redusert vannføring på den anadrome delen av elva, med mindre det ved nettutfall/stans av kraftverk er større vannføring enn middelvannføringen.

Når det gjelder endring i vanntemperatur, vil denne etter NVEs vurdering være marginal. Den største endringen vil være på utbyggingsstrekningen, hvor temperaturen til reduserte vannmengder raskere vil tilpasses omgivelsestemperaturen. På elvestrekningen nedenfor kraftstasjonen anser NVE at endringen i vanntemperatur vil være uten nevneverdig betydning.

I rapporten om biologisk mangfold, vedlagt konsesjonssøknaden, er det oppgitt at det finnes bekkørret innenfor utbyggingsområdet, men at elva er dårlig egnet for innlandsfisk. Det er ikke kjent hvilken bunndyrfauna som finnes i elva, men strekningen nedstrøms utløpet av planlagt kraftstasjon er oppvekstområde for anadrom fisk. NVE antar derfor at det er god tilgang til næring her. På utbyggingsstrekningen anser vi at det trolig er lite vannlevende insekter og bunndyr, på grunn av elvas utforming og vannhastighet. FM kan ha rett i at redusert vannføring vil medføre at produksjonen av insekter og bunndyr går noe ned på utbyggingsstrekningen, og at det derfor blir mindre næring som kommer drivende i området nedstrøms kraftstasjonen. Vi anser likevel at dette ikke vil ha vesentlig betydning for næringstilgangen.

Etter NVEs vurdering blir det akvatiske miljøet i liten grad påvirket av en utbygging av Moråga. Virkningene er ikke avgjørende i vår vurdering.

Terrestrisk miljø

I miljørapporten er det gjort vurderinger av naturtyper, flora og fauna i området som berøres av utbyggingen.

Floraen betegnes som artsrik for karplanter, mens det for moser og lav ble funnet et mindretall av vanlige og vidt utbredte arter. Området er gitt middels verdi for karplanter og liten verdi for moser og lav. Det er funnet flere krevende karplanter, som bl.a. favoriseres av beiting og kalkforekomster. I områdene utenfor utbyggingsområdet består bergrunnen av marmor, og her er plantefloraen mer artsrik. Ingen av artene som er funnet inngår på den nasjonale rødlista. Av naturtyper er det bl.a. registrert Gråor-Heggeskog vest for utbyggingsområdet. Skogen er av lokal verdi, og påvirkes ikke av en utbygging av Moråga. I nedre del av utbyggingsområdet, er det langs fossen antydning til fossesprutsone. På grunn av at elva er såpass eksponert i dagen, og at terrenget/elva vender mot sør, er lokaliteten gitt liten verdi i miljørapporten. NVE bemerker at det i en fossesprutsone kan være et potensial for funn av fuktkrevende arter som kan være på den nasjonale rødlista. På denne lokaliteten er det imidlertid ikke funnet noen rødlistede arter i forbindelse med konsesjonssøknaden. Moråga har størst vannføring i vekstsesongen, og denne er også jevnt høy gjennom hele sommeren sammenliknet med resten av året.

I miljørapporten er verdien på faunaen satt til middels. Det opplyses at Beiardalen er et viktig område for elg, og at det streifer oter, jerv og gaupe langs Beiarelva og i nærheten av utbyggingsområdet. Oter er kategorisert som VU – sårbar på den nasjonale rødlista. NVE mener at en utbygging ikke vil ha nevneverdige konsekvenser for oter, da det er områdene nedstrøms kraftstasjonen som er det mest aktuelle næringsområdet for oter. Av rovfugler er det observert jaktfalk, og det er også stadfestet hekking av kongeørn nær Moråga. Begge disse rovfuglene er på den nasjonale rødlista, og FM omtaler spesielt kongeørna i sin uttalelse om tiltaket. FM skriver at den største negative faktoren for kongeørn er knyttet til forstyrrelser i hekkeperioden. NVE mener at hensynet til rødlistede rovfugler kan ivaretas ved at anleggsarbeid utføres utenfor den travleste hekkeperioden. Etter vårt syn vil tiltaket ikke ha nevneverdige konsekvenser for verken kongeørn eller jaktfalk i driftsperioden.

FM skriver i sin uttalelse at det er sannsynlig med funn av karst-grotter innenfor det aktuelle prosjektområdet, dette på grunn av at det i nærheten av området er marmorforekomster. NVE er kjent med at det finnes karst-grotter i andre elver i regionen. Når det gjelder det aktuelle utbyggingsområdet i Moråga, er det etter NVEs oppfatning lite som tilsier at det er karst-grotter her. Dette er ikke nevnt som en naturtype i miljørapporten, og heller ikke observert på NVEs befaring.

Virkningene av en utbygging vil etter NVEs vurdering ikke være vesentlige for det terrestriske miljøet. Hensynet til truede arter vil etter NVEs syn bli ivaretatt i prosjektet, og virkningene vil ikke være avgjørende for om det gis konsesjon eller ikke. Eventuelle restriksjoner på tidspunkt for anleggsdrift av hensyn til hekkende rovfugl er forhold som NVE kan ivareta gjennom en ev. godkjenning av detaljplaner for anlegget.

Landskap

Det planlagte utbyggingsområdet er en ca 1 km lang elvestrekning med stryk og fossefall. Denne elvestrekningen er godt synlig fra Beiardalen. I miljørapporten har utbyggingsområdet fått stor verdi for tema landskap, og det går også tydelig fram av flere høringsuttalelser at stryket/fossen er et viktig landskapselement. Beiarn kommune skriver at redusert vannføring vil føre til stor negativ konsekvens på landskapet, og at dette vil være til skade for reiseliv, turisme og fiske. Beiarn kommune har i innspill til "Regional plan for små vannkraftverk i Nordland", som utarbeides av Nordland fylkeskommune, uttalt at fossen i Moråga er av de tre viktigste fossene i kommunen med sikte på å

bevare landskapskvalitetene og helheten i landskapet. Nordland fylkeskommune og Fylkesmannen i Nordland mener også at elva er et viktig landskapselement. Både fylkeskommunen og Beiarn kommune har fremmet innsigelse mot utbyggingen, hvor en sentral del av begrunnelsen er de negative konsekvensene for landskapet.

I likhet med høringspartene, mener NVE at den planlagte utbyggingsstrekningen er et viktig lokalt landskapselement i Beiardalen. Elva er godt synlig i et stort landskapsrom, og NVE mener at den visuelle effekten av elva har stor betydning for utøvelse av friluftsliv og reiseliv i dalføret. Slipp av minstevannføring vil etter NVEs syn i liten grad bote på de landskapsmessige ulempene ved en utbygging. Det vil være en viss grad av overløp i sommerhalvåret, tidvis nær halvparten av vannføringen i et middels år. Dette vil allikevel være begrenset til forsommeren i forbindelse med snøsmeltingen, og regnflommer på sommeren og utover høsten. I periodene utenfor snøsmeltesesongen vil store deler av tilsiget gå i kraftverket, og det vil kun være slipp av minstevannføring på utbyggingsstrekningen. NVE er derfor enig i vurderingene til flere høringsparter om at en utbygging av Moråga kraftverk vil medføre store negative konsekvenser for landskapet.

Fordi hele utbyggingsområdet er godt synlig i Beiardalen, er det også knyttet visuelle ulemper til etablering av rørrásé og midlertidig anleggsvei langs utbyggingsstrekningen.

Etter NVEs syn vil en utbygging ha stor innvirkning på landskapet i Beiardalen, og dette blir derfor tillagt stor vekt i NVEs vurdering.

Reindrift

Moråga ligger i Saltfjellet reinbeitedistrikt og Reindriftsforvaltningen i Nordland opplyser at området tidvis blir benyttet som vår-, høst- og vinterbeite, og at det går en trekklei øst for planlagt vei til kraftstasjon. Reindriftsforvaltningen skriver at virkningen for reindrifta er størst under anleggsarbeidet som følge av støy og økt aktivitet. De mener at det bør settes vilkår om at det blir bom på anleggsveien dersom denne blir farbar etter anleggsperioden. Reindriftsforvaltningen konkluderer med at en utbygging vil ha liten innvirkning på reindrifta i området dersom rørgata graves ned og anleggsveien fjernes.

Anleggsveien skal i følge søknaden være midlertidig, og vil således ikke bli benyttet etter en eventuell utbygging. NVE er derfor av den oppfatning at forholdet til reindriften ikke er av vesentlig betydning for konsesjonsspørsmålet.

Sumvirkninger

Selv om det enkelte utbyggingsprosjekt kan ha relativt begrensede negative virkninger for miljø og andre brukerinteresser, kan de samlede effektene av mange slike prosjekter få store konsekvenser. Gjennom konsesjonsbehandlingen har NVE anledning til å legge vekt på den samlede belastningen av vannkraftutbygging i et geografisk avgrenset område. Dette kommer klart frem i forarbeidene til vannressursloven og Ot.prp. nr. 39 (1998-99), side 105 og OEDs retningslinjer for små vannkraftverk (juni 2007).

En utbygging av Moråga inngår etter NVEs syn i en vurdering av sumvirkninger av utbygginger i Beiardalen. Når det gjelder sumvirkninger på laks, vurderer NVE utbygginger innenfor anadrom strekning i Beiarvassdraget. For sumvirkninger på landskap ser NVE på alle eksisterende og planlagte vannkraftutbygginger i Beiardalen. NVE vurderer primært sumvirkninger i forhold til laks og landskap for den planlagte utbyggingen av Moråga.

I Beiarelva med sideelver er det i dag kun Arstadfossen kraftverk som ligger innenfor anadrom strekning. Det er imidlertid planer om flere kraftverk innenfor dette området: Lenger opp i dalen er det en planlagt utbygging av sideelva Nonsåga. Dette tiltaket har NVE vurdert til å ikke være konsesjonspliktig. Videre er det planer om utbygging i Lille Gjeddåga og Eiteråga kraftverk. Disse er vurdert til å være konsesjonspliktige, men det er foreløpig ikke søkt om konsesjon. De siste kjente planene om kraftverk innenfor anadrom strekning er i elva Gamåga, som har utløp i Beiarelva sør for Moråga. NVE har mottatt en konsesjonssøknad for dette kraftverket.

For øvrig kan det nevnes at en søknad om et kraftverk i sideelva Lille Grottåga nylig tatt til behandling i NVE, men denne ligger utenfor anadrom strekning. Videre gav NVE konsesjon for utbygging av Muoidejohka i mai 2010, men denne sideelva ligger også ovenfor anadrom strekning i Beiarelva.

Etter det NVE kjenner til foreligger det altså planer om flere kraftverk i Beiardalen, hvorav fem (inkludert Moråga) ligger i tilknytning til anadrom strekning. I tillegg kommer eksisterende Arstadfossen kraftverk. Inntak og overføringer til Storglomvatnet i øvre del av Beiarvassdraget reduserer vannføringen i Beiarelva, men har størst innvirkning oppstrøms anadrom strekning.

FM skriver i sin uttalelse at konsekvensene for Beiarvassdraget som nasjonalt laksevassdrag må vurderes ut fra planlagte kraftverk og øvrige gjennomførte og planlagte inngrep i vassdraget. Som tidligere beskrevet mener NVE at konsekvensene for laks av en utbygging av Moråga vil være marginale og ikke vil ha nevneverdig innvirkning på laksen i Beiarvassdraget. Vi mener derfor at en utbygging av Moråga ikke kan vektlegges som en del av en samlet effekt på laks i Beiarvassdraget.

Dersom alle planlagte og omsøkte utbygginger i Beiardalen får konsesjon og blir realisert, vil det etter NVEs vurdering ha store ulemper for den helhetlige landskapsoppfattelsen. Det er flere landskapsrom i Beiardalen, og en full utbygging vil medføre i inngrep i de fleste av disse. I dag fremstår mange områder i dalføret som uberørt, og det er derfor knyttet verdier til friluftsliv og reiseliv. En full utbygging kan bidra til å senke opplevelsesverdien til flere områder i dalføret.

Innsigelser

Statlige, regionale og lokale myndigheter har i medhold av plan- og bygningsloven innsigelses- og klagerett til konsesjonssøknader etter vannressursloven. Nordland fylkeskommune og Beiarn kommune har i sine høringsuttalelser fremmet innsigelse til konsesjonssøknaden for Moråga kraftverk. Begge innsigelsene er begrunnet med utbyggingens negative konsekvenser for landskapet, og usikkerhet knyttet til tiltakets betydning for Beiarelva som et nasjonalt laksevassdrag. Det er påpekt at vannkraftutbygging og inngrep i vassdrag som har negativ betydning for laksen ikke skal gjennomføres.

Ved innsigelse skal det i utgangspunktet avholdes minst ett møte mellom NVE og den etat som har fremmet innsigelse. NVE hadde møte med Beiarn kommune om deres innsigelse i forbindelse med befaringen 24.6.2010. Kommunen redegjorde da nærmere for innsigelsen til konsesjonssøknaden, hvor de stadfestet sine synspunkter når det gjelder usikkerhet om konsekvenser for laks. I tillegg ble det under møtet vektlagt at utbyggingen vil ha store negative konsekvenser for landskapet, og at også dette var en del av bakgrunnen for innsigelsen. Kommunen opplyste at de har en lokal plan for vannkraftutbygging under arbeid, og at de i den sammenheng har vurdert Moråga som et spesielt vassdrag sammenliknet med andre vassdrag i kommunen. Beiarn kommune gjorde det klart at de opprettholder innsigelsen, og at verken mulige justeringer i planene eller avbøtende tiltak vil føre til at de vil vurdere å trekke innsigelsen.

I forbindelse med innsigelsen som ble fremmet av Nordland fylkeskommune ble det tatt kontakt med fylkeskommunen v/Geir Davidsen per telefon den 28.6.2010. Fylkeskommunen stadfestet sin begrunnelse for innsigelsen, hvor de la vekt på hensynet til landskapet, fiske og reiseliv. Innsigelsen ble opprettholdt. Det var enighet om at ytterligere møtevirksomhet ikke var nødvendig på det daværende tidspunktet, men at det ville bli vurdert dersom NVEs vedtak går på tvers av fylkeskommunens innsigelse.

Oppsummering

NVE konstaterer at en utbygging vil gi nye arbeidsplasser, spesielt i anleggsperioden, og varige inntekter til utbygger, grunneiere og Beiarn kommune. En utbygging vil også gi ca. 8 GWh ny årlig fornybar energiproduksjon. NVE mener at det er flere samfunnsnyttige aspekter ved en utbygging, og har følgelig tatt dette med i vurderingen. Etter NVEs syn er den største ulempen ved tiltaket den negative effekten det vil ha på landskapet i Beiardalen. De fleste høringsuttalelsene inneholder også merknader om dette, og Beiarn kommune og Nordland fylkeskommune har fremmet innsigelse til konsesjonssøknaden med begrunnelse i bl.a. negative landskapsvirkninger. Det har også kommet inn merknader om at tiltaket vil ha negativ effekt på laks, med særlig henvisning til at Beiarvassdraget er et nasjonalt laksevassdrag, hvor tiltak som er til nevneverdig skade for laks ikke kan tillates.

NVE mener at den negative virkningen en utbygging har på landskapet i Beiardalen er et sentralt moment i konsesjonsspørsmålet. Fraføring av vann i Moråga gjør at fossen som et landskapselement blir redusert i et område med viktige friluftsliv- og reiselivsinteresser. Moråga inngår som et av flere planlagte vannkraftverk i Beiardalen, og det knytter seg slik også noen ulemper til de sumvirkningene på landskapet som vil kunne oppstå i Beiardalen dersom alle omsøkte prosjekter får konsesjon. NVE ser ikke at det finnes avbøtende tiltak som forsvarer en utbygging med hensyn på å ivareta landskapsverdiene i dette tilfellet. For å ivareta landskapsverdiene som fossen representerer, må et ev. krav om minstevannføring settes så høyt at det svekker prosjektets lønnsomhet i vesentlig grad. Da ser en bort ifra ulempene med anleggsvei og rørrase.

NVE vurderer at tiltaket ikke er til nevneverdig skade på laks i Beiarvassdraget og har derfor ikke tillagt dette avgjørende vekt. NVE mener at ved planer om kraftverk med utløp ovenfor anadrom strekning vil bruk av riktig dimensjonert omløpsventil i mange tilfeller være tiltrekkelig avbøtende tiltak.

NVE mener at fordelene ved en utbygging av Moråga er begrenset i forhold til de store ulempene som er knyttet til virkninger på landskapet i Beiardalen. Utover dette kan ikke vi se at det foreligger andre forhold som berører allmenne interesser i vesentlig grad, og i et slikt omfang at de ikke kan avbøtes gjennom vilkår i en konsesjon.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Moråga kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.